

MÓD-SZER-TAN, AVAGY DUALIZMUSKORI TANÍTÓK AZ OKTATÁSI-NEVELÉSI MÓDSZEREKRŐL

HEGEDŰS JUDIT

hegedus.judit@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Témakörök: Neveléstörténet, reformpedagógia; Pedagógusképzés, pedagógus pálya

A tanítók módszertani felkészültsége – ahogy arra Németh András is felhívta a figyelmet – a tanítói professzionalizáció fontos ismérve volt. Az adott tudományterületeken való jártasságon túl egyre fontosabb kérdéssé vált a dualizmus korától kezdve az, hogy miként tudják az ismereteket közvetíteni, mennyire felkészültek módszertanilag a tanítók. Ebből az alapgondolatból indulunk ki, amikor kutatásunk során egy már korábban más szempontból vizsgált pedagógiai folyóiratban néztük meg a módszertani cikkeket. Forrásunk a 19. században kétheti rendszerességgel 1875 és 1918 között megjelenő *Család és Iskola* című folyóirat volt.

A korábbi kutatásunkban csupán a *Paedagogiai* esetek rovatban közölt írásokat vizsgáltuk meg egyebek között a tanítói és gyermekkor narratívák szempontjából. Már ekkor jól érzékelhetővé vált a tanítók módszertani kultúrájával kapcsolatos elvárás, a jól felkészült tanító képe körvonalazódott a cikkekből. E témakör mélyebb elemzésére vállalkoztunk jelen vizsgálatunkban, így már nemcsak egy rovatot elemeztük, hanem a teljes folyóiratot megvizsgáltuk az 1875-1890 közötti időintervallumban.

Forráselemzésünk során az alábbi szempontokat tartottuk szem előtt: kik a cikkek szerzői; milyen arányban találhatók tantárgyhoz kapcsolódó, illetve általános módszertani írások; milyen képet ad az oktató tanítóról; melyek azok a módszerek, amelyeket javasoltnak és elfogadhatónak tartanak?

A szerzők között iskolaigazgatók, tanítók és egyetemi oktatók is megtalálhatók, mely azt is mutatja, hogy a pedagógustársadalom minden rétege képviseltette magát a lap hasábjain. A vizsgálatból jól látható, hogy a korszak egyik kardinális kérdése a szemléltetés pedagógiája, ugyanakkor a népiskolákban oktatott tantárgyak mindegyikével összefüggésben találhatunk módszertani útmutatásokat.

Előadásunkban az oktató tanítóval kapcsolatos elvárások mellett azokra az általános didaktikai feladatokra fókuszálunk, amelyek a dualizmus korai évtizedeiben a professzionális néptanítói tevékenységet jellemezték.